

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 2072/2020
12.11.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранка Станића, председника већа, Татјане Матковић Стефановић и Татјане Миљуш, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Владимир Стошић, адвокат у ..., против туженог Политика новине и магацини ДОО Београд, чији је пуномоћник Споменка Билић, адвокат у ..., ради поништаја решења о отказу уговора о раду и враћања на рад, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 3517/18 од 05.02.2020. године, у седници већа одржаној 12. новембра 2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 3517/18 од 05.02.2020. године.

ОДБИЈАЈУ СЕ захтеви тужиле и туженог за накнаду трошкова поступка по ревизији.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П1 1212/17 од 09.05.2018. године поништена су као незаконита решења директора туженог и заменика генералног директора туженог, решење бр. .../... од 05.03.2010. године којим је утврђено да је престала потреба за радом тужиле и решење о отказу уговора о раду бр. .../... од 08.03.2010. године, којим је тужиле престао радни однос, и обавезан је тужени да тужилу врати на рад, и да тужиле накнади трошкове парничног поступка у износу од 431.250,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 3517/18 од 05.02.2020. године одбијене су као неосноване жалбе тужиле и туженог и потврђена је пресуда Првог основног суда у Београду П1 1212/17 од 09.05.2018. године. Одбијени су захтеви тужиле и туженог за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени је изјавио благовремену и дозвољену ревизију, побијајући је због битних повреда одредаба парничног поступка и због погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду по ревизији туженог, по одредбама члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11, 49/13-УС, 74/13-УС, 55/14, 87/2018 и 18/2020 - у даљем тексту: ЗПП) и одлучио да ревизија туженог није основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Наводе ревизије туженог којима указује да другостепена пресуда не садржи разлоге, у суштини да је учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП, Врховни касациони суд није ценио, јер се ревизија из ових разлога не може изјавити, по одредби члана 407. ЗПП. Ревидент не указује одређено на битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. ЗПП на коју се позива.

Према утврђеном чињеничном стању на коме су засноване нижестепене одлуке, тужила је била у радном односу код туженог на неодређено време на радном месту ... у Одељењу ... - Решењем туженог бр. .../... од 05.03.2010. године утврђено је да је због организационих промена код туженог престала потреба за радом тужиле. Решењем туженог бр. .../... од 08.03.2010. године тужили је отказан уговор о раду бр. ... од 25.12.2007. године. Код туженог је било укупно 442 запослена на неодређено време, а исказана је потреба да 18 запослених буду оглашени за технолошки вишак, због чега тужени није донео програм решавања вишка запослених у смислу члана 153. став 1. тачка 3. Закона о раду. Претходно, тужени је донео Програм решавања вишка запослених 28.12.2009. године, којим је констатовао да је код тужене на неодређено време запослено 442 запослена, да је 75 запослених дало сагласност да буде утврђено као вишак запослених и да су тим Програмом обухваћени само запослени који су се добровољно пријавили. Након доношења Правилника о унутрашњој организацији и Правилника о систематизацији послова од 27.11.2009. године, тужени је донео Одлуку о престанку потребе за обављањем послова за 18 запослених, од укупно 372., и формирао је Комисију за примену критеријума за утврђивање вишка запослених и Комисију за примену мере премештаја запослених који су проглашени технолошким вишком на друге послове у друштву, која Комисија није пронашла могућност њиховог распоређивања. Правилником о примени критеријума за утврђивање вишка запослених од 21.12.2009. године утврђено је да се одређивање запослених за чијим радом је престала потреба врши на основу критеријума из члана 38-42 Општег колективног уговора, у складу са Одлуком Комисије од 15.12.2009. године. Према Одлуци од 15.12.2009., Комисија за примену мера премештаја запослених који су проглашени вишком на друге одговарајуће послове у друштву, је формирана са обавезом да утврди слободна радна места која ће се понудити запосленима за које је у претходном поступку утврђено да је за њиховим радом престала потреба, као меру решавања вишка, у складу са захтевима и бројем извршилаца из Правилника о систематизацији послова у друштву, те да у случају да више запослених испуњава услове за распоређивање на упражњене послове, рангира кандидате према степену испуњења услова, и ако више кандидата у потпуности испуњава услове за исто радно место, изврши проверу знања и способности у складу са описом послова који су за слободно радно место предвиђени, та да сачини предлог распоређивања запослених на слободна радна места који доставља генералном директору и заменику. Правилником о систематизацији послова од 27.12.2009. године дошло је до укидања послова ... у

одељењу ..., и још 10 послова, у Финансијском сектору, а уведено је 10 нових послова. На другим пословима није дошло до битне промене, па Комисија констатује да се постојећи извршиоци могу распоредити на нове послове за које испуњавају услове предвиђене Правилником. Комисија је утврдила да су упражњени послови САП координатор/финансијско извештавање и пореског саветника (заменик шефа одељења). Из извештаја Комисије за примену мера премештаја запослених је првостепени суд утврдио да је Комисија утврдила да тужилца не испуњава услове предвиђене Правилником о систематизацији послова, у склопу потребних радњи у циљу распоређивања запослених који представљају технолошки вишак, на слободне послове. Према образложењу решења о утврђењу престанка потребе за радом тужилце, дошло је до организационих промена које имају за циљ рационализацију организације послова, и смањење укупног броја запослених, те је престала потреба за радом тужилце, а тужени није у могућности да је премести на друге послове, да јој обезбеди рад код другог послодавца, преквалификацију или доквалификацију, рад са скраћеним радним временом, ни остваривање других права у складу са Законом и Колективним уговором, Одлуком о престанку потребе за обављањем одређених послова је утврђено на којим пословима је престала потреба, и на којим је смањен број извршилаца, па је на основу наведеног престала потреба за радом тужилце. Тужилци је отказан уговор о раду, са образложењем садржаним у побијаном решењу, да је дошло до организационих промена које имају за последицу смањење укупног броја запослених, да је престала потреба за радом тужилце и да тужени није био у могућности да је премести на друге послове и друго, као у образложењу претходног решења. Утврђено је да је Комисија обавестила тужилцу да јој се могу понудити два радна места, да је тужилца предала молбу за наведено упражњено радно место, међутим да никад није примила одговор, иако се обраћала усмено и писмено члановима Комисије. Тужилца се потом обратила директору туженог са молбом за распоред који би прихватила, и на радно место за које је потребна нижа стручна спрема, али такође није примила одговор и обавештење. Назначеним Правилником о систематизацији послова код туженог, поред осталог, укинута је радно место на коме је тужилца радила, али су формирана нова радна места и нови послови за које је тужилца испуњавала услове као дипломирани инжењер организације за индустријско инжењерство, али нови послови нису понуђен од стране туженог, као нити доквалификација или преквалификација. Тужени користи спољне сараднике - хонорарне сараднике, али није утврђено за које послове. На основу тих чињеница је првостепени суд закључио да у назначеном периоду код туженог није било јасних критеријума на основу којих је вршено распоређивање према новом Правилнику о систематизацији послова од 27.11.2009. године, односно тужилци је била ускраћена могућност да јасно и недвосмислено буде обавештена о стварним и реалним разлозима због којих јој је отказан уговор о раду. Пропуштањем да тужилци понуди распоређивање на упражњена радна места, без јасно одређених критеријума за таква распоређивања, и тиме што су у решењима наведени паушални разлози због којих је тужилца проглашена технолошким вишком, првостепени суд налази да је тужени повредио процедуру доношења решења.

Према ставу другостепеног суда, није било основа за примену одредбе члана 179. став 1. тачка 9. Закона о раду у односу на тужилцу, с обзиром да тужени није доказао на који начин је примењивао критеријуме за утврђивање ко ће од запослених бити проглашен за технолошки вишак, нити је доказао да није постојала могућност да се тужилца распореди на друго радно место у складу са стручном спремом и радним искуством сходно Правилнику о систематизацији послова код туженог од 27.11.2009. године, што чини оспорено решење о отказу уговора о раду незаконитим. На нова

систематизована радна места распоређени су запослени чија су радна места новим Правилником о систематизацији послова код туженог укинута. У таквој ситуацији, суд налази да критеријуми за распоређивање запослених морају постојати и морају се примењивати равноправно на све запослене, нарочито када постоје више запослених који испуњавају услове за нова радна места. Дакле, тужени је био у обавези да испита да ли тужила испуњава услове за друго ново радно место и то под једнаким условима за све запослене, чија су радна места укинута. Оспореним решењима наведени су паушални разлози због чега је тужени утврдио да је престала потреба за радом тужиле и због чега јој је отказан уговор о раду. Другостепени суд налази и да је тужени био у обавези да донесе програм решавања вишка запослених, с обзиром на то да је укупан број проглашених технолошким вишком не само 18, већ још 75 запослених који су се изјаснили да им престане радни однос уз исплату стимулативне отпремнине, дакле 93, како је и одлуком Скупштине тужени утврдио да ће спровођењем организационих промена број запослених смањити за 20%, којим би програмом предвидео мере за запошљавање, премештај на друге послове, рад код другог послодавца, преквалификацију, доквалификацију и друге мере за решавање технолошког вишка, па како је то изостало, незаконита су решења којима је утврђено да је престала потреба за радом тужиле, и отказан јој уговор о раду.

У ревизији, тужени истиче да су послови које је тужила обављала укинати Правилником о систематизацији послова од 27.11.2009. године, те није било места међусобном упоређивању резултата, и годишње оцене рада запослених, нити примене критеријума да би се утврдио технолошки вишак, а тужила није испуњавала услове за распоред на друга, упражњена радна места, нити је у томе имала предност.

Одредбама члана 153. Закона о раду („Службени гласник РС“ бр. 24/2005, 61/2005 и 54/2009) који је важио у време доношења оспорених решења, предвиђена обавеза послодавца да донесе програм решавања вишка запослених ако утврди да ће због технолошких, економских или организационих промена доћи до престанка потребе за радом прописаног броја запослених на неодређено време, којим ће се утврдити критеријуми за утврђивање вишка запослених и пронаћи адекватне мере које ће отказе уговора о раду запосленима свести на најмању могућу меру. У конкретном случају, према утврђеном чињеничном стању тужени послодавац је Правилником о примени критеријума за утврђивање вишка запослених од 21.12.2009. године регулисао да се одређивање запослених за чијим радом је престала потреба врши на основу критеријума из члана 38-42 Општег колективног уговора, али у односу на тужилу налази да није било потребе за њиховом применом, јер је укинуо послове радног места на коме је тужила радила, те није било места упоређивању са другим запосленим. Међутим, из конкретних чињеница произилази закључак да су не само тужила, већ и други запослени били у ситуацији да се распоређују на 10 нових послова у финансијском сектору и на другим пословима на којима према извештају Комисије није дошло до битне промене. Комисија за примену мера премештаја запослених који су проглашени вишком на друге одговарајуће послове у друштву, је формирана са обавезом да утврди слободна радна места која ће се понудити запосленима за које је утврђено да је за њиховим радом престала потреба, и да у случају да више запослених испуњава услове за распоређивање на упражњене послове, рангира кандидате према степену испуњења услова, и изврши проверу знања и способности у складу са описом послова који су за слободно радно место предвиђени, те да сачини предлог распоређивања запослених на слободна радна места који доставља генералном директору и заменику. Према утврђеном чињеничном стању, посебно према садржини

оспораваних решења, не произилази да је у односу на тужилу био тако спроведен поступак, односно да је упоређивана са другим запосленима који су распоређивани на нова радна места и на она која је Комисија сматрала да није дошло до битне промене. Ово тим пре што је утврђено да је Комисија обавестила тужилу да јој се могу понудити два радна места, и да је тужилу предала молбу за наведено упражњено радно место. Одлука о отказу уговора о раду запосленом не може бити последица волунтаризма, већ је послодавац у оваквој ситуацији морао применити одговарајуће критеријуме који ће дати одговор на питање ко од запослених представља технолошки вишак, и с обзиром на то да му се не може обезбедити други посао, коме ће отказати уговор о раду.

Према наведеном, оспореним решењима туженог није образложено како је тужени утврдио да је престала потреба за радом тужилу и због чега није био у могућности да је премести на друге послове, услед чега је тужилу отказан уговор о раду.

Одредбом члана 185. став 1. Закона о раду, прописано је да се уговор о раду отказује решењем у писаном облику и обавезно садржи образложење. Разлоге, односно образложења због чега су донета, оспорена решења не садрже, већ се уопштено наводе законски основи, како је то напред наведено.

Из наведених разлога су нижестепени судови правилно закључили да је тужилу отказан уговор о раду са основа из члана 179. став 1. тачка 9. Закона о раду, противно закону, ван прописане процедуре, тако да није обезбеђена заштита тужилу као запосленој у технолошким, економским и организационим променама код послодавца, због чега су решења правилно поништена као незаконита.

Како је усвојен тужбени захтев за поништај решења о отказу уговора о раду, као незаконитог, то је правилно обавезан тужени да тужилу врати на рад на основу одредбе члана 191. став 1. Закона о раду.

Из изнетих разлога применом одредбе члана 414. ЗПП одлучено је као у изреци.

Неоснован је захтев туженог за накнаду трошкова поступка по ревизији, јер тужени са ревизијом није успео. Врховни касациони суд налази да одговор на ревизију није био потребан за одлучивање о ревизији, те ни трошкови који су настали његовим подношењем нису били потребни. Зато је применом одредбе члана 153. и 154. Закона о парничном поступку одлучено као у ставу другом изреке.

**Председник већа-судија
Бранко Станић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић